

Қорақалпоғистон республикаси, Тўрткўл тумани, Шўрахон қишлоғидан Ҳакимбаева Олтиной мева экинларини етиштириш ва кўпайтириш бўйича тажрибали деҳқонлардан бири ҳисобланади.

Олтиной Қорақалпоғистон республикасининг шўр тупроқ ва қаттиқ иқлим шароитларига яхши мослашган, юқори унумдор, истиқболли навларни танлаб олиш ва сифатли кўчатлар етиштириш бўйича катта ютуқларга эришди ва Қорақалпоғистон республикасида боғдорчиликни ривожланишига катта ҳисса қўшди. Унинг ташаббуси билан Тўрткўл туманида “Шўрахонли Нодирабегим” фермер хўжалиги ташкил топди.

Ҳакимбаева Олтиной оила аъзолари билан биргаликда 0,3 га майдонда мева кўчатзорини ташкил этди. Кўчатзорда пайванд учун зарур бўлган қаламчалар тайёрлашга она дарахтлар ва пайвандтаг учун уруғ олишга уруғли она дарахтлар мавжуд.

Фермер оила аъзоси билан ток кўчатзориди сифат назоратини ўтказмоқда

Олтинойнинг 6 та фарзанди ва 14 невараси бўлиб, улар ҳам мевачиликка, айниқса мева кўчатзорига катта меҳр

қўйишган. Кўчатзорда қўл билан бажариладиган кўп тадбирлар шулар томонидан бажарилади.

Ҳакимбаева Олтинойнинг кўчатхонасида узумнинг маҳаллий Пушти Тойфи нави қаламчалари экилган майдон

Кучатзорда олманинг Беш юлдуз, Голден делишес, Ренет Симиренко, Старкримсон, Ёзги Хазарасп, Шўр олма, Қишки олма; ўрикнинг Оқ майский, Сарик майский, Вертолёт, Шалах, Нуқул; нокнинг Юрт нашватиси, Нашвати; узумнинг Пушти Тойфи, Хусайни ва бошқа навлари кўпайтирилмоқда.

Ҳакимбаева Олтиной кўчатзор учун ер тайёрлашга жуда катта эътибор беради. Ер шўрланганлиги учун кўчатзор даласида 2 марта яхшилаб шўр ювилади. Кўчатзорнинг биринчи даласи учун 40 т/га гўнг, 300 кг фосфорли ўғитлар солиниб, ер камида 25 см чуқурликда ҳайдалади.

Экишга тайёрланган уруғлар (данаклар) октябрь ойининг охири - ноябрь ойининг бошларида стратификацияга қўйилади ва улар эрта баҳорда - март ойларида кўчатзорнинг биринчи даласига экилади. Унинг

фикрича, уруғларни стратификация қилмасдан экиш салбий натижалар бериши мумкин. Агар қиш ойларида суғориш учун сув бўлмаса уруғларнинг униб чиқиш даражаси пасайиб кетади ва етиштирилган кўчатлар сони майдон юза бирлигидан камайиб кетади.

Баҳорда экилган уруғлар 3-4 см, данаклар 4-5 см чуқурликда экилади. Экиш схемаси 70x5 см бўлиб, ҳар бир эгатда икки қатор қилиб, қатор ораси 4 см уруғлар экилади.

О.Ҳакимбаева сифатли узум кўчат етиштириш учун она токзордан қаламчаларни синчковлик билан назоратдан ўтказиб, қаламчалар тайёрлайди

Кўчатзорнинг биринчи даласида тавсия этилган ҳамма агротехник тадбирлар амалга оширилади. Кўчатзорлар суғорилади, бегона ўтлардан тозаланади, қатор оралари юмшатилади ва ўсимликлар ҳолатига кўра озиклантирилади.

Пайвандлаш ишлари август ойининг биринчи ярмида бошланиб, сентябрь ойида тугалланади.

Қорақалпоғистон республикасида қиш ойлари совуқ ва қорсиз бўлганлиги учун пайванд қилинган куртакларни совуқдан сақлаш муҳим аҳамиятга эга. Бунинг учун фермер ўсимликлар чиқиндисидан ёки тўкилган барглاردан “мульча” сифатида фойдаланади. Мульчанинг қалинлиги 10 см дан кам бўлмаслиги керак. Олтинойнинг тажрибаларига кўра, пайванд қилинган куртакларни мульчалаш уларни ҳар қандай совуқлардан сақлайди. Шунинг учун бу агротехник тадбирни ҳар йили амалга оширади ва бошқа фермерларга ҳам тавсия этади.

Фермернинг томорқасида ўрикнинг маҳаллий навлари она боғи ташкил қилиниб, улардан мунтазам пайвандлаш учун қаламчалар тайёрланади

Юқори сифатли кўчатлар етиштиришда кўчатзорнинг иккинчи даласида бажариладиган агротехник тадбирлар муҳим аҳамиятга эга. Бунда суғориш, озиқлантиришга Ҳакимбаева Олтиной катта эътибор бериб, пайванд қилинган ўсимликларнинг ҳолатидан келиб чиққан ҳолда уларни камида 1-2

марта азотли ўғитлар билан озиқлантиради. Бачки новдалар мунтазам равишда олиб ташланади. Кўчатларнинг бўйи 75-80 см етганда асосий шох чеканка қилинади ва кўчат танасида 3-4 новда қолдирилиб, бири-бирига халақит қилмайдиган ҳолатда бир текис жойлаштирилади ва улар келажақда дарахтнинг биринчи тартибли шохлари бўлиб қолади.

Фермер хўжалиги кўчатзорида ҳар йили ўртача 3500 дона мева экинлари ва 8000 дона узум кўчатлари етиштирилмоқда ва фермер хўжаликлари тарқатилмоқда.

Ушбу буклет Bioversity/UNEP-GEF «Ўзбекистоннинг қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариш тизимларида экосистемаларни бошқариш ва қўллаб-қувватлаш функцияларини яхшилаш учун қишлоқ хўжалик экинлари биохилма-хиллигини сақлаш ва ундан барқарор фойдаланиш» лойиҳаси доирасида тайёрланди ва нашр этилди.

Таклиф ва мулоҳазалар учун контактлар:

Академик Маҳмуд Мирзаев номидаги боғдорчилик, узумчилик ва виночилик илмий-тадқиқот институти (М.Мирзаев ном. БУВаВ ИТИ)

Манзил: 111116, Тошкент вилояти, Тошкент тумани, Гулистон қишлоғи, Чимкент йўли кўчаси

Тел.: (+99871) 220-24-42, (+99871) 220-26-82

Факс: (+99871) 220-26-48 **Эл. почта:** mevaiti@agro.uz

Расмда: Ҳакимова Олтиной – Қорақалпоғистон Республикаси, Тўрткўл тумани, Шўрахон қишлоғидан ток она боғида.

Тузувчилар: К.И. Байметов, П.Т. Назаров.
А.Қ. Қайимов умумий таҳрири остида.

**Академик М.Мирзаев номидаги
боғдорчилик, узумчилик ва
виночилик илмий-тадқиқот
институти**

**Қорақалпоғистоннинг
шўрланган ерларида кўчат
етиштирувчи Ҳакимбаева
Олтинойнинг мева-узум
кўчатларини етиштиришнинг
анъанавий усуллари**

Тошкент – 2018